

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ

20 και 21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015
Ξενοδοχείο HILTON, Λευκωσία

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
«Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ε.»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΝΔΟΫΠΗΡΕΣΙΑΚΗ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
www.cyptraining.ac.cy

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ:
«Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ»

Παρασκευή, 20 Μαρτίου 2015, Ξενοδοχείο Hilton

8.00-8.30 Εγγραφές

8.30-9.00 Προσφώνηση

Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου

Χαιρετισμοί

Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄

Γιαννάκης Ομήρου, Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων

Παναγιώτης Αντωνάτος, Επιτετραμμένος της Πρεσβείας της Ελλάδας στην Κύπρο

Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου

Κώστας Μπουραζέλης, Αναπληρωτής Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)

Χαράλαμπος Μπακιρτζής, Διευθυντής του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης

Χαιρετισμός και κήρυξη της έναρξης των εργασιών του Συνεδρίου από τον έντιμο Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, δρ Κώστα Καδή

9.00-9.15 Τελετή έναρξης

Η λατρεία της Παφίας Αφροδίτης στην Κύπρο: οι μύθοι και σύνδεση της θεάς με τον Άδωνη και τον Αγκίστη

(Α΄ Βραβείο Γυμνασίων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνои και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)

Σχολείο: Γυμνάσιο Παναγίας Θεοσκεπαστης, Πάφος

Εποπτεία: Γιάγκου Γιάγκος, Φιλολόγος

Α΄ Συνεδρία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Άννα Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου,

Καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία ανά τους αιώνες

9.15-9.35 Η Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία. Εισαγωγική θεώρηση

Ανδρέας Βοσκός, Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

9.35-9.50 Ψηφιακή Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία: ψηφιακά χαρακτηριστικά και δυνατότητες

Αυγουστίνος Αυγουστής, Υπεύθυνος τεχνολογικής ανάπτυξης της Ψηφιακής Αρχαίας Γραμματείας, Ινστιτούτο Κύπρου

9.50-10.05 Pierre Louÿs, «Επιγράμματα της Κύπρου»

Κωνσταντίνος Κασίνης, Ομότιμος Καθηγητής Μεταβυζαντινής και Νεώτερης Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

10.05-10.20 Θεράπων αφροδισίων ποιημάτων

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, Ποιητής – Δοκιμιογράφος

10.20-10.45 Συζήτηση

10.45-11.15 Διάλειμμα

Β' Συνεδρία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δρ Κωνσταντίνος Γιάλουκας,
Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Φιλολόγων Κύπρου «Στασίνο»

Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία: Κύπρια έπη – Κύπριοι αἵνοι και μῦθοι

- 11.15-11.30** Παπυρικές μαρτυρίες για τα *Κύπρια έπη*
Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας και Παπυρολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 11.30-11.45** Η παρουσία του Νέστορα στα *Κύπρια έπη*
Σοφία Παπαϊωάννου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 11.45-12.00** Ο θάνατος του Παλαμήδη και η τιμωρία του Ναυπλίου στον Τρωικό πόλεμο: *Τα Κύπρια έπη και οι Μεθ' Ὀμηρον λόγοι*
Αικατερίνη Καρβούνη, Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 12.00-12.15** Η Δημόνασσα, οι τρεις νόμοι της και το κακό τέλος της
Σχολείο: Ενιαίο Λύκειο Κύκκου Α΄, Λευκωσία
Χρυστάλλα Γεωργίου-Μέττα, Φιλόλογος
(Β΄ Βραβείο Λυκείων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αἵνοι και μῦθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)
- 12.15-12.30** Η παραδειγματική λειτουργία του μύθου των Τευκριδών στον *Εὐαγόραν* του Ισοκράτη
Ευάγγελος Αλεξίου, Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- 12.30-12.45** Λαογραφικές ενδείξεις περί αρρενολοχείας στον Παίονα τον Αμαθούσιο
Εμμανουήλ Βαρβούνης, Καθηγητής Λαογραφίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- 12.45-13.00** Συζήτηση
- 13.00-14.30** Γεύμα

Γ' Συνεδρία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ελένη Κάρνου, Γενική Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης

Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία: Επιγράμματα και πεζές επιγραφές

- 14.30-14.45** Νέα αναγνωστική και ερμηνευτική προσέγγιση στον στίχο 14 του επιτύμβιου επιγράμματος Ε34 της *Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας*
Δρ Κωνσταντίνος Γιάλουκας, Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Φιλολόγων Κύπρου «Στασίνο»
- 14.45-15.00** Αρχαία επιγραμματική ποίηση Κρήτης και Κύπρου: συγκλίσεις και αποκλίσεις
Βασίλειος Βερτουδάκης, Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 15.00-15.15** Φαινόμενα διγλωσσίας στις κυπριακές επιγραφές της Ρωμαϊκής περιόδου
Ανδρέας Γαβριελάτος, PhD, University of Leeds
- 15.15-15.30** Η αξιοποίηση των επιγραφικών πηγών στη διδακτική πράξη
Δρ Ανδρέας Κρίγκος, Φιλόλογος
- 15.30-16.00** Συζήτηση

Δ΄ Συνεδρία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κωνσταντίνος Κασίνης,
Ομότιμος Καθηγητής Μεταβυζαντινής και Νεώτερης Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

Απήχηση της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας στη Λατινική και στη μεταγενέστερη Ξένη Γραμματεία

- 9.00-9.15** *Tresque simul divae, Venus et cum Pallade Iuno, graminibus teneros inposuere pedes* (Ov. Her. 16.65-6):
Απήχσεις της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας στη Λατινική Λογοτεχνία
Ανδρέας Ν. Μιχαλόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 9.15-9.30** Αναφορές στον Ζήνωνα τον Κιπέα από τον Κοϊνιλιανό
Σοφία Γεωργακοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 9.30-9.45** Pierre Ronsard, *Veu à Vénus (Pour garder Cypre de l'armée du Turc)*
Ανδρέας Χατζησάββας, Ομότιμος Καθηγητής γαλλικών πανεπιστημίων
- 9.45-10.00** «Van Salamina e Famagosta avanti, seguono Pafo appresso e Nicosia»: Ο Άδωνις από την Πάφο στην Ιταλία
Ines Di Salvo, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, Università di Palermo
- 10.00-10.15** Μύθοι για φυτά
Σχολείο: Ενιαίο Λύκειο Κύκκου Α΄, Λευκωσία
Χρυστάλλα Γεωργίου-Μέπα, Φιλολόγος
(Γ΄ Βραβείο Λυκείων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνои και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)
- 10.15-10.30** Συζήτηση
- 10.30-11.00** Διάλειμμα

Ε΄ Συνεδρία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Γεωργία Κούμα, Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης

Πρόσληψη της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας στη Νεοελληνική Λογοτεχνία

- 11.00-11.15** Η κυπριακή αρχαιογνωσία στην *Ελένη* του Γιώργου Σεφέρη
Γιώργος Γεωργής, Αναπληρωτής Καθηγητής της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού, Πανεπιστήμιο Κύπρου
- 11.15-11.30** Κώστας Μόντης: Ο διάλογος με τα κείμενα και την ιστορία. Ενδεικτικές αναφορές και ποιητικές ενσωματώσεις
Δρ Νίκος Ορφανίδης, Πρώην Διευθυντής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου - Συγγραφέας
- 11.30-11.45** Διακειμενικά αναγνώσματα: Αρχαία και Σύγχρονη Κυπριακή Γραμματεία σε διαρκή διάλογο
Μίμης Σοφοκλέους, Επιστημονικός Διευθυντής του Παπίχειου
Δημοτικού Μουσείου - Ιστορικού Αρχείου και Κέντρου Μελετών Λεμεσού
- 11.45-12.00** «Το στόλισμα της Αφροδίτης» του Κυριάκου Χαραλαμπίδη: ένα ποίημα στη νότα του μεγάλου Ύμνου στην Αφροδίτη
(Υ1: V)
Λουΐζα Χριστοδουλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της
Κύπρου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

12.00-12.15 *Μὲ τὴν πατρίδα του δεμένη στὰ πανιά (...).* Νοσταλγικές ενοράσεις στην αρκαδοκυπριακή ενδοχώρα του Ν. Γκάτσου
Δημήτριος Σταμάτης, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας, Ε.Κ.Π.Α.

12.15-13.00 Συζήτηση

Παρασκευή, 20 Μαρτίου 2015

Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία

Τελετή Βράβευσης Εργασιών του Α΄ Παγκύπριου Διαγωνισμού

Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα:

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟΙ ΑΙΝΟΙ ΚΑΙ ΜΥΘΟΙ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

19.00-19.30 Χαιρετισμοί
Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου
Ιωάννης Ευθυμίου, Αναπληρωτής Διευθυντής της Μέσης Εκπαίδευσης
Κώστας Μπουραζέλης, Αναπληρωτής Πρύτανης του Ε.Κ.Π.Α.
Χαράλαμπος Μπακιρτζής, Διευθυντής του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης
Δημήτρης Ταλιαδώρος, Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Κυπρίων Φιλολόγων

19.30-19.45 Η λατρεία της Παφίας Αφροδίτης στην Κύπρο: οι μύθοι και η σύνδεση της θεάς με τον Άδωνα και τον Αγκίστιο
Σχολείο: Γυμνάσιο Παναγίας Θεοσκεπαστής, Πάφος
Γιάγκος Γιάγκος, Φιλολόγος
Α΄ Βραβείο Γυμνασίων

19.45-20.00 Οι οικιστικοί μύθοι της Κύπρου ανά τους αιώνες
Σχολείο: Λύκειο Εθνομάρτυρα Κυπριανού Στροβόλου
Αναστασία Ιωσήφ, Φιλολόγος
Α΄ Βραβείο Λυκείων

Απονομή βραβείων στις διακριθείσες μαθητικές δημιουργίες

Σάββατο, 21 Μαρτίου 2015

Πολιτιστικό Κέντρο Αγίου Γεωργίου Κοντού, Λάρνακα

18.30-19.00 Χαιρετισμοί
Ανδρέας Ν. Λουρουτζιάτης, Δήμαρχος Λάρνακας
Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου
Ιωάννης Ευθυμίου, Αναπληρωτής Διευθυντής της Μέσης Εκπαίδευσης
Κώστας Μπουραζέλης, Αναπληρωτής Πρύτανης του Ε.Κ.Π.Α.

19.00-19.15 Τελετή Έναρξης
Απόσπασμα από το θεατρικό έργο του Βασίλη Κατσικονούρη «Οι αγνοούμενοι, μια ενδιαφέρουσα ζωή»
Μια συνανάντηση με αποσπάσματα από την Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία
Σχολείο: Λύκειο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, Λάρνακα
Σκηνοθεσία: Πάολα-Άντρη Σταυρίδη-Κωνσταντίνου, Φιλολόγος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παύλος Δαπόλας, Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης

Ζήνων ο Κιπεύς και Απολλώνιος ο Κιπεύς

19.15-19.30 Η παρουσία του Κιτίου στην Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία
Ανδρέας Βοσκός, Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

- 19.30-19.45** Από την οικείωση στα ανθρώπινα δικαιώματα: Επικάιρα διαχρονικά μηνύματα του Ζήνωνα του Κιπέα Παναγιώτης Πανταζάκος, Καθηγητής Ηθικής, Ε.Κ.Π.Α.
- 19.45-20.00** Ο Ζήνων ο Κιπεύς στη στωική σκέψη της πρώιμης νεωτερικότητας Πασχάλης Κιτρομηλίδης, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Ε.Κ.Π.Α.
- 20.00-20.15** Η διαχρονική αξία του Απολλωνίου του Κιπέως στην Ιατρική Γεώργιος Πετρίκκος, Ομότιμος Καθηγητής Παθολογίας Λοιμώξεων, Ε.Κ.Π.Α. - Συνεργαζόμενος Καθηγητής Ανοσολογίας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- 20.15-20.30** Αριστεία στην Αρχαία Κυπριακή Ιατρική Αθηνά Μπάζου, Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 20.30-20.45** Μεταμορφώσεις θεών και ανθρώπων: (α) το μοτίβο της μεταμόρφωσης και εμφάνισης (*ἐπιφανίας*) θεών σε ανθρώπους και (β) η μεταμόρφωση ανθρώπων σε ζώα / πουλιά / δέντρα ή φυτά και το μοτίβο της λιθοποίησης
Σχολείο: Λύκειο Αραδίππου, Λάρνακα
Άντρη Λουκά Βασιλείου, Φιλόλογος
(Γ΄ Βραβείο Λυκείων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνои και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)

Κυριακή, 22 Μαρτίου 2015, Λύκειο Α΄ Εθνάρχης Μακαρίου Γ΄, Πάφος

- 10.30-11.00 Χαιρετισμοί**
Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου
Ιωάννης Ευθυμίου, Αναπληρωτής Διευθυντής της Μέσης Εκπαίδευσης
Ελένη Καραμαλέγκου, Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α.
Μητροπολίτης Πάφου, κ. κ. Γεώργιος
Φαίδωνας Φαίδωνος, Δήμαρχος Πάφου
- 11.00-11.15 Τελετή έναρξης**
Η λατρεία της Παφίας Αφροδίτης στην Κύπρο: οι μύθοι και η σύνδεση της θεάς με τον Άδωνη και τον Αγκίστη
Σχολείο: Γυμνάσιο Παναγίας Θεοσκεπαστής, Πάφος
Εποπτεία: Γιάγκου Γιάγκος, Φιλόλογος
(Α΄ Βραβείο Γυμνασίων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνои και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ανδρέας Βοσκός, Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

Περί την Αφροδίτη και τον Άδωνη / Η παράδοση στην Έξαήμερον του Αγίου Νεοφύτου

- 11.15-11.30** Μιλώντας δεύτερη γλώσσα στον Ομηρικό Ύμνο *Εἰς Ἀφροδίτην* V [5 Y1], 111-116
Γραμματική Κάρλα, Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 11.30-11.45** *Δέσποιν' ἃ Γολγῶς τε καὶ Ἰδάλιον ἐφίλησας* (Θεόκρ. XV 100): Τα Αδώνια της Αρσινόης II και η στάση των Πτολεμαίων απέναντι στην Κύπρο
Στυλιανή Χατζηκώστα, Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 11.45-12.00** Ένα διαχρονικό ταξίδι στον κόσμο του κυπριακού παραμυθιού και τη σοφία του λαού μας διατυπωμένη σε κυπριακές παροιμίες: καταβολές από αρχαίους μύθους και αίνους και επιδράσεις
Σχολείο: Περιφερειακό Λύκειο Αποστόλου Λουκά, Κολόσσι
Έλενα Πηδιά, Φιλόλογος
(Συμμετοχή στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνои και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)

- 12.00-12.15** Η ερμηνεία της *Έξαήμερου* του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου. Η γραμματειακή παράδοση και τα προβλήματα αποκατάστασης του κειμένου
Ιωάννης Πολέμης, Καθηγητής Βυζαντινής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
- 12.15-12.30** Μορφές λατρείας της Αφροδίτης στην Κύπρο: καταβολές, προεκτάσεις, επιβιώσεις
Σχολείο: Γυμνάσιο Ζακακίου, Λεμεσός
Γιάννα Χατζηγιάννου-Μαραθεύτη, Φιλολόγος
(Β΄ Βραβείο Γυμνασίων στον Α΄ Παγκύπριο Διαγωνισμό Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με θέμα: Αρχαίοι κυπριακοί αίνοι και μύθοι με έμφαση στις διαχρονικές επιβιώσεις τους)

Κυριακή, 22 Μαρτίου 2015, ώρα 20.00, Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου

Συναυλία: ΕΣ ΓΗΝ ΕΝΑΛΙΑΝ ΚΥΠΡΟΝ (ΚΥΠΡΟΝ ΑΕΙΔΕΙΝ)

Υπό την αιγίδα του Έντιμου Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, δρ Κώστα Καδή

Από τη Χορωδία του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. και τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων Κύπρου.

Τιμητική Επιτροπή Συνεδρίου

Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄
Γιαννάκης Ομήρου, Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων
Δρ Κώστας Καδής, Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού
Παναγιώτης Αντωνάτος, Επιτετραμμένος της Πρεσβείας της Ελλάδας στην Κύπρο
Αναστάσιος-Παύλος Λεβέντης, Πρόεδρος του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη
Αθανάσιος-Μελέτιος Δημόπουλος, Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)
Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου

Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου

Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου
Ιωάννης Ευθυμίου, Αναπληρωτής Διευθυντής Μέσης Εκπαίδευσης
Δρ Κυπριανός Λούης, Πρώτος Λειτουργός Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
Ανδρέας Βοσκός, Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
Άννα Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Δρ Κωνσταντίνος Γιάλουκας, Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Φιλολόγων Κύπρου «Στασίνας»
Δημήτρης Ταλιαδώρος, Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Κυπρίων Φιλολόγων (Σ.Ε.Κ.Φ. – Ο.Ε.Λ.Μ.Ε.Κ.)
Ελένη Κάρνου, Πρώτη Λειτουργός Εκπαίδευσης, Γενική Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης
Δρ Έλενα Χατζηκακού, Πρώτη Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Δρ Παυλίνα Χατζηθεοδούλου, Προϊσταμένη του Τομέα Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Γεωργία Κούμα, Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης για τα Φιλολογικά Μαθήματα
Παύλος Δαπόλας, Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης για τα Φιλολογικά Μαθήματα
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, Φιλολόγος, Β.Δ. Μέσης Εκπαίδευσης, Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Μαρία Πιτζολή, Φιλολόγος, Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νεκταρία Ιωάννου, Φιλολόγος, Ομάδα εργασίας Α.Π. Αρχαίων Ελληνικών
Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος, Σύμβουλος των Αρχαίων Ελληνικών στο Υ.Π.Π.

Οργανωτική επιτροπή

Δρ Έλενα Χατζηκακού, Πρώτη Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Δρ Παυλίνα Χατζηθεοδούλου, Προϊσταμένη του Τομέα Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, Φιλολόγος, Β.Δ. Μέσης Εκπαίδευσης, Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Μαρία Πιτζολή, Φιλολόγος, Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νεκταρία Ιωάννου, Φιλολόγος, Ομάδα εργασίας Α.Π. Αρχαίων Ελληνικών
Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος, Σύμβουλος των Αρχαίων Ελληνικών στο Υ.Π.Π.

Περιλήψεις Εισηγήσεων

ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΒΟΣΚΟΣ

(Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας με έμφαση στην Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία, Ε.Κ.Π.Α.)

Σύντομη εισαγωγή στην Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία: Από την έρευνα και τη συγγραφή στη διδακτική πράξη, και τανάπαλιν

Συνοπτική παρουσίαση της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας, με έμφαση στην επιστημονική αξία, τα διαχρονικά μηνύματα και την εθνική σημασία της (με χαρακτηριστικά παραδείγματα). Αποτίμηση της μέχρι τώρα ερευνητικής, συγγραφικής και διδακτικής διαδικασίας και προτάσεις για περαιτέρω αξιοποίηση της πλούσιας αυτής κληρονομιάς.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΗ

(Υπεύθυνος τεχνολογικής ανάπτυξης της Ψηφιακής Αρχαίας Γραμματείας, Ινστιτούτο Κύπρου)

Ψηφιακή Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία: Τεχνικά χαρακτηριστικά και δυνατότητες

Η Ψηφιακή Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία είναι ένα από τα σημαντικότερα έργα του Ινστιτούτου Κύπρου στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του για τη μελέτη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου. Το έργο αναπτύσσει και εξελίσσει τη μνημειακή εξέταση έκδοσης της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας από το Ίδρυμα Λεβέντη προσφέροντας στο παγκόσμιο κοινό μια καινοτόμο πρόσβαση στο σύνολο των αρχαίων κειμένων για την Κύπρο.

Η σημασία της Ψηφιακής Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας έγκειται στο γεγονός ότι προσφέρει στους χρήστες τη δυνατότητα πολυεπίπεδης διάδρασης με το πολιτιστικό υλικό. Πέρα από την αναζήτηση αρχαίων λέξεων και εννοιών, την ύπαρξη παράλληλης νεοελληνικής μετάφρασης, σχολίων, σύνδεσης με λεξικά και βιβλιογραφία, ενσωματώνει πρωτοποριακές ψηφιακές τεχνολογίες οι οποίες προσφέρουν στον περιηγητή μια εντελώς διαφορετική και ενδιαφέρουσα εμπειρία. Υπό την καθοδήγηση του καθηγητή Βάσου Καραγιώργη, ψηφιακοί χάρτες, εικόνες, χρονολόγια και τρισδιάστατες αναπαραστάσεις ενσωματώνουν αρχαιολογικό υλικό και ιστορική γνώση προσφέροντας έτσι επιπρόσθετα επίπεδα 'ανάγνωσης' του αρχαίου πολιτισμού της Κύπρου.

Το έργο απευθύνεται τόσο στο ειδικό όσο και στο ευρύτερο ενδιαφερόμενο κοινό ενώ επίσης προσφέρει ένα ιδιαίτερα ελκυστικό εργαλείο για εκπαιδευτικούς και μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης. Η χρήση της ψηφιακής βάσης δύναται να εμπλουτίσει και να ανανεώσει τη διδακτική μεθοδολογία της αρχαίας ελληνικής, αφού προσφέρει μια εντελώς νέα, σύγχρονη και ευχάριστη εμπειρία στη διδασκαλία μαθημάτων που είναι παραδοσιακά δυσνόητα για τους μαθητές.

Η Ψηφιακή Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία αποτελεί την πρώτη ενότητα της Διόπτρας, της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Κυπριακού Πολιτισμού "Εντμέ Λεβέντη" του Ινστιτούτου Κύπρου. Η Διόπτρα αναπτύσσεται σταδιακά και έχει ως στόχο την καταγραφή, την έρευνα και τη διάχυση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου. Υπό την επίβλεψη κορυφαίων επιστημόνων, ερευνητικές ομάδες αναπτύσσουν και εφαρμόζουν προηγμένες τεχνολογίες και επιστημονικές εφαρμογές στη μελέτη και τη διάσωση πολύτιμων πτυχών της ιστορίας και του πολιτισμού μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΣΙΝΗΣ

(Ομότιμος Καθηγητής Μεταβυζαντινής και Νεώτερης Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Pierre Louÿs, «Επιγράμματα της Κύπρου»

Αντικείμενο της εισήγησης είναι το τρίτο μέρος της ποιητικής συλλογής του Βελγογάλλου ποιητή και συγγραφέα Pierre Louÿs (1870-1925) *Τα Τραγούδια της Βιλπώς* (1894), ελληνική μετάφραση 1921, το οποίο έχει τίτλο «Επιγράμματα της Κύπρου». Πρόκειται για 51 τετράστιχα επιγράμματα + 3 επιτάφια που περιγράφουν τη ζωή της ποιήτριας και ιέρειας της Αφροδίτης Βιλπώς, που, κατά τον ποιητή, ανήκε στον κύκλο της Σαπφούς, μετανάστευσε στην Κύπρο, όπου έδρασε και πέθανε. Θα εξετασθεί η ενδεχόμενη σχέση των επιγραμμάτων με τους «ομηρικούς» ύμνους στην Αφροδίτη, την οποία γνωρίζει ιδιαίτερα ο ποιητής, δεδομένου ότι έχει γράψει και άλλο βιβλίο με τίτλο *Aphrodite* (1896). Όμως, η γνωριμία του με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και η δημιουργική πρόσληψη του κόσμου αυτού δεν περιορίζεται στην Αφροδίτη, όπως θα φανεί από τη συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και για τα άλλα του έργα.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

(Ποιητής - Δοκιμιογράφος)

Θεράπων αφροδισίων ποιημάτων

Η ανακοίνωση επικεντρώνεται σε ορισμένα ποιήματα του ομιλητή, που αναφέρονται άμεσα ή έμμεσα την Παφία Αφροδίτη και γενικότερα στον έρωτα ως πράξη ζωής και μυστήριο θανάτου. Ο ποιητής όντας στην υπηρεσία της Μεγάλης Κυράς του Κάλλους και του φιλοσοφημένου Έρωτος, λαμβάνει καθ' οδόν συνείδηση του κοινωνικού και αισθητικού του ρόλου. Μέσω της τέχνης του ορίζει τον εαυτό του ως θεραπευτή λέξεων και νοημάτων, καθώς και υπηρέτη πνευματικών αληθειών μέσα από τη σωματική διάσπαση των πραγμάτων.

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ ΠΑΠΑΘΩΜΑΣ

(Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας και Παπυρολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Παπυρικές μαρτυρίες για τα Κύπρια έπη

Στην ανακοίνωση θα συζητηθούν οι ευάριθμες παπυρικές μαρτυρίες για τα *Κύπρια έπη* που σώζονται τόσο σε απανθρακωμένους ελληνικούς παπύρους από το Ηράκλειο της Νοτίου Ιταλίας όσο και σε παπύρους της ελληνορωμαϊκής Αιγύπτου. Μεταξύ άλλων θα γίνει μνεία σε σχετικά χωρία από το *Περὶ εὐσεβείας* του Φιλοδήμου (*P.Herc.* 1602 V 6 κ.εξ. στο *Herc. vol. coll. alt.* VIII 105 = F2, *P.Herc.* 1815.1 κ.εξ. = F7b και N 247 V^a 23 + 242 V^a 24–30 + 247 V^b 1–3 = F11a), καθώς και στον πάπυρο PSI XIV 1386 Recto (1ος/2ος αιώνας μ.Χ.) της συλλογής της Φλωρεντίας (Trismegistos 65566), ο οποίος –σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές– σχετίζεται με τα *Κύπρια έπη*.

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

(Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Η παρουσία του Νέστορα στα Κύπρια έπη

Η ομιλία εστιάζει στη μοναδική αναφορά στον Νέστορα στα αποσπάσματα των Κυπρίων επών· υποστηρίζεται πως ήδη από τα Κύπρια ο Νέστωρ λειτουργεί αφηγηματολογικά ως φορέας μετα-αφηγήσεων, μέσω των οποίων, από τη μια ο ποιητής των Κυπρίων διαλέγεται με άλλα σύγχρονα έπη, για τα οποία απουσιάζει οποιαδήποτε άλλη μαρτυρία στην παράδοση, και από την άλλη διαγράφεται ο χαρακτήρας του Νέστορος σύμφωνα με το οικείο πρότυπο του ομηρικού ήρωα, ως εν πολλοίς ενδοκειμενική προβολή στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια του ίδιου του ποιητή των επών. Ο Νέστορας εμφανίζεται στην περιλήψη της Χρυστομάθειας του Πρόκλου (απ. 1). Δέχεται στο ανάκτορό του τον Μενέλαο, ο οποίος, μετά την αρπαγή της Ελένης, έχει αποφασίσει από κοινού με τον Αγαμέμνονα την οργάνωση πανελληνίας εκστρατείας ενάντια στην Τροία. Αν και το κείμενο του Πρόκλου είναι πολύ σύντομο, οι ιστορίες που αφηγείται ο Νέστορας στον Μενέλαο αφήνουν να διαφανεί πως ο βασιλιάς της Πύλου βρήκε σωστή την πρόταση του Μενέλαου να εκστρατεύσουν ενάντια στο Ίλιο, και του διηγήθηκε πώς τιμωρήθηκε ο Εποπεύς που κατέστρεψε τη θυγατέρα του Λύκου, τι συνέβη στον Οιδίποδα που νυμφεύθηκε την Ιοκάστη, πώς ο Ηρακλής έπαθε μανία, διότι ξεχνώντας πως ήταν σύζυγος της Διανείρας αγάπησε την Ιόλη, και τι έπαθε ο Θησέας που απήγαγε την Αριάδνη. Αφού εξεταστεί σύντομα η (αμάρτυρη από άλλη πηγή) εκδοχή του μύθου του Εποπέα, θα αναλυθεί η διπλή ερμηνεία της παρουσίασης των τεσσάρων μυθολογικών αφηγήσεων από τον Νέστορα, από τη μια ως επιδοκιμασία της εκστρατείας (προφανής ερμηνεία), από την άλλη ως έκφραση σκεπτικισμού για το εγχείρημα.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-ΝΙΝΑ ΚΑΡΒΟΥΝΗ

(Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Ο θάνατος του Παλαμήδη και η τιμωρία του Ναυπλίου στον Τρωικό πόλεμο:

Τα Κύπρια έπη και οι Μεθ' Όμηρον λόγοι

Η ανακοίνωση αυτή εστιάζεται στον ρόλο και τον θάνατο του Παλαμήδη στα *Κύπρια έπη* καθώς και στην εκδίκηση του Ναυπλίου, όπως αυτή παρουσιάζεται στην τελευταία σκηνή των *Μεθ' Όμηρον λόγων* του Κόνιτου Σμυρναίου. Παρατηρείται ότι στο τέλος του έπους αυτού απονέμεται δικαιοσύνη για παλαιότερες πράξεις που είχαν μείνει ατιμώρητες και δίδεται με αυτόν τον τρόπο ένα τέλος στον κύκλο του Τρωικού πολέμου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

(Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Η παραδειγματική λειτουργία του μύθου των Τευκριδών στον *Εὐαγόραν* του Ισοκράτη

Το εγκώμιο *Εὐαγόρας* του ρήτορα του 4ου αι. π.Χ. Ισοκράτη προς τιμήν του Κύπριου βασιλιά Ευαγόρα Α΄ καταγράφεται στην έρευνα ως ρηξικέλευθη τομή στην εξέλιξη του ρητορικού εγκωμίου, επειδή τη θέση ενός μυθικού εγκωμιαζομένου προσώπου καταλαμβάνει ένα σύγχρονο ιστορικό πρόσωπο. Ο Ισοκράτης, εντούτοις, δεν είναι ιστορικός και αντιμετωπίζει μύθους και ιστορικά γεγονότα ως ρήτορας, επιδιώκοντας το καλύτερο δυνατό ρητορικό αποτέλεσμα. Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στη λειτουργία του μύθου των Τευκριδών στον *Εὐαγόραν* του Ισοκράτη υπό την παραπάνω οπτική γωνία. Ειδικότερα, σε συνέχεια των πρωτοποριακών θέσεων του Ισοκράτη στο προοίμιο του εγκωμίου για την υπεροχή των σύγχρονων κατορθωμάτων, η ατομική επίδοση του Ευαγόρα, ως ενός εξιδανικευμένου ηγεμόνα, λειτουργεί ως συνέχεια των εξιδανικευμένων μυθικών προγόνων του, με αρχηγό τον Αιακό και τελικό ιδρυτή της Σαλαμίνας της Κύπρου τον Τεύκρο. Η ανακοίνωση θα δείξει πώς η πρόσληψη του μύθου της καταγωγής του Ευαγόρα από τον Αιακό προσαρμόζεται στην ισοκρατική ιδεολογία και την ηθική σκέψη του ρήτορα. Ο Ισοκράτης προβάλλει στο μυθικό παρελθόν ανταγωνιστικές και συνεργατικές αξίες (σύμφωνα με την κλασική διάκριση του Adkins), τις οποίες συνδέει με τους παιδαγωγικούς και πολιτικούς του στόχους.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ

(Καθηγητής Λαογραφίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)

Λαογραφικές ενδείξεις περί αρρενολοχείας στον Παίονα τον Αμαθούσιο

Στην ανακοίνωση αυτή, με βάση το σχετικό χωρίο του Παίονα για αρρενολοχικές πρακτικές κατά την αρχαιότητα, αλλά και τη σχετική ελληνική (Ν. Πολίτης, Δ. Λουκάτος) και ξένη (Arn. Van Genneper, E. S. Hartland, E. Tylor κ.λπ.) βιβλιογραφία διατυπώνονται λαογραφικές παρατηρήσεις σχετικά με τη διάδοση, την τυπολογία και την ερμηνεία του εθίμου αυτού, σύμφωνα με το οποίο ο σύζυγος συμμετείχε συμβολικά και τελετουργικά στα σχετικά με τη γέννηση των παιδιών, με την πίστη ότι έτσι διευκολυνόταν ο τοκετός και τα τυχόν προβλήματά του. Έτσι, η ανακοίνωση αφενός μεν υπομνηματίζει και διατυπώνει ερμηνευτικά σχόλια στο σχετικό χωρίο του Παίονα και αφετέρου συμβάλλει τόσο στη γενικότερη διαχρονική μελέτη του εθίμου όσο και στη διαπίστωση και έρευνα σημαντικών πολιτισμικών συνεπειών που παρατηρούνται στον ελληνικό λαϊκό πολιτισμό, τόσο στον ελλαδικό όσο και στον κυπριακό χώρο.

Δρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΓΙΑΛΟΥΚΑΣ

(Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Φιλολόγων Κύπρου «Στασίνας»)

Μια νέα αναγνωστική και ερμηνευτική προσέγγιση στον στίχο 14 του Επιτύμβιου Επιγράμματος E34 της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας [Α.Ι. Βοσκός, ΑΚυΓ, τόμος 2, 'Επίγραμμα, Λευκωσία 1997, σσ.106-107 και 345 (Μέρος Β': Σχόλια)]

Η εισήγηση αυτή εξετάζει τις ποικίλες γραφές και τρόπους ανάγνωσης που κατά καιρούς προτάθηκαν από διάφορους μελετητές σχετικά με τον στίχο 14 του πιο πάνω Επιτύμβιου Επιγράμματος E34, μαζί με όλους τους συνακόλουθους γραμματικούς, συντακτικούς και νοηματικούς προβληματισμούς. Προς άρση των πιο πάνω προβληματισμών προτείνεται η ακόλουθη νέα ανάγνωση του στίχου 14 του Επιγράμματος αυτού: *φθόνει σεαυτ[ῆ] τῶν καλῶν εἶναι τι σόν.*

Η νέα πρόταση για χρήση του β' ενικού προσώπου της προστακτικής αντί της οριστικής ενεστώτα παρουσιάζει τα εξής κυρίως πλεονεκτήματα:

1. Αίρει τις οποιεσδήποτε γραμματικές και συντακτικές (αλλά και νοηματικές) δυσκολίες των προηγούμενων προτάσεων ανάγνωσης, με την απλή συμπλήρωση του μόνου χάσματος (lacuna) που ο συγκεκριμένος στίχος παρουσιάζει: *φθόνει σεαυτ[ῆ]*.
2. Μαρτυρείται συχνά η χρήση του ρήματος *φθονῶ*, και μάλιστα του β' ενικού προσώπου της προστακτικής *φθόνει* + απαρέμφατο ή ακόμη με δοτική προσώπου και απαρέμφατο (π.χ. Eur. Μήδεια 63: *μὴ φθόνει φράσαι*, και Πλάτ. Γοργίας 489a: *μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο*) με την έννοια του αρνούμαι ή αποποιούμαι να κάνω κάτι (από φθόνο ή δυσμένεια).
3. Το νόημα του στίχου καταλήγει σε τελεία στιγμή χωρίς ενδιάμεσο σημείο στίξης (κόμμα) μετά τη λέξη *καλῶν*, ή τελικό ερωτηματικό ή άνω τελεία που προτείνουν ή προτιμούν προηγούμενοι μελετητές.

Με την προτεινόμενη ανάγνωση *φθόνει σεαυτ[ῆ]* ο στίχος νοηματικά μεταφράζεται:

«**Αρνήσου στον εαυτό σου (ή αποποιήσου από τον εαυτό σου το δικαίωμα) να είναι δικό σου κάτι από τα ωραία πράγματα**» (όπως ο νέος που τον πήρες πίσω ως δικό σου). Έτσι ο στίχος 14, με την αρνητική προτροπή του, νοηματικά συμπληρώνει το πρώτο μέρος της αποστροφής προς τη Φύση στην οποία ο ποιητής-επιγραμματοποιός υπό μορφή ερώτησης διατυπώνει το πικρό παράπονο προς τη Φύση ότι γεννά, αλλά βιάζεται στα γρήγορα να πάρει πίσω τα ωραία δημιουργήματά της (στίχ.12-13). Κατά συνέπεια την προτρέπει (στίχ.14) να κάνει κάποια αυτοσυγκράτηση με το να αρνείται στον εαυτό της να παίρνει πίσω ή να εξαφανίζει κάτι από τα ωραία πράγματα θεωρώντας το (αποκλειστικά) δικό της.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΕΡΤΟΥΔΑΚΗΣ

(Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Αρχαία επιγραμματική ποίηση Κρήτης και Κύπρου: συγκλίσεις και αποκλίσεις

Κύπρος και Κρήτη αποτελούν δύο μείζονες —γεωγραφικά και πολιτισμικά— νησιωτικές ενότητες του αρχαίου ελληνικού κόσμου, η επιγραμματική ποίηση των οποίων αποτελεί ικανό μέρος της λογοτεχνικής τους παραγωγής. Φιλολογικά έργα υποδομής των τελευταίων χρόνων καθιστούν τα κυπριακά και κρητικά επιγράμματα προσβάσιμα στην επιστημονική έρευνα: Α. Ι. Βοσκός, *ΑΚυΓ*² (1997 / ηλεκτρ. έκδ. 2012), Β.Π. Βερτουδάκης, *Epigrammata Cretica* (2000) και Α. Martínez Fernandez, *Epigramas Helenísticos de Creta* (2006). Στόχος της ανακοίνωσης είναι η αντιπαραβολή της εγχάρακτης (inscriptional) επιγραμματικής παραγωγής των δύο νήσων σε επίπεδο θεματικής, προσωπογραφίας και λογοτεχνικών μοτίβων. Κομίζονται, επίσης, συγκριτικές παρατηρήσεις σχετικά με την παρουσία της Κρήτης και της Κύπρου στις μεγάλες βυζαντινές συλλογές φιλολογικών (literary) επιγραμμάτων, την *Παλαινή* και την *Πλανούδεια Ανθολογία*. Τέλος, εξετάζεται το ζήτημα της σπάνιας εμφάνισης επώνυμων επιγραμματοποιών στα δύο νησιά, καθώς μας παραδίδονται μόνον δύο ονόματα: Ριανός ο Κρης και Αντισθένης ο Πάφιος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΑΒΡΙΕΛΑΤΟΣ

(PhD., University of Leeds)

Φαινόμενα διγλωσσίας στις κυπριακές επιγραφές της Ρωμαϊκής περιόδου

Οι επιγραφές της Κύπρου από τη Ρωμαϊκή περίοδο έχουν απασχολήσει στο παρελθόν την έρευνα από ιστορικής άποψης. Η ιστορική έρευνα έχει από νωρίς αναγνωρίσει τις ιδιαιτερότητες της επιγραφικής δραστηριότητας στις ανατολικές επαρχίες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όπου ο ελληνικός χαρακτήρας είναι περισσότερο έντονος και εμφανής πρωτίστως στη γλώσσα και στο αλφάβητο που χρησιμοποιείται.

Ωστόσο, οι ιστορικοί μελετητές (Ριζάκης, Τουλουμάκος) έχουν αναγνωρίσει ότι εργασίες του παρελθόντος με φιλολογική κατεύθυνση για την επιγραφική δραστηριότητα στις ανατολικές επαρχίες έχουν δρόμο να διανύσουν, όταν η διγλωσσία είχε αρχίσει να εντοπίζεται στις επιγραφές και να εξετάζεται αυτόνομα. Από τότε η έρευνα έχει κάνει σημαντική πρόοδο στον χώρο και απαιτείται η επαναπροσέγγιση των επιγραφών υπό νέο πρίσμα.

Με αυτό το πνεύμα η παρούσα εργασία προσεγγίζει τις επιγραφές της Κύπρου από τη Ρωμαϊκή περίοδο (βλ. και Κρίγκος). Η ιστορική έρευνα αποτελεί σταθερό υπόβαθρο για μία αμιγώς φιλολογική προσέγγιση που θα εστιάζει σε φαινόμενα διγλωσσίας. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζονται φαινόμενα διγλωσσίας στο λεξιλόγιο, στην εναλλαγή κωδίκων (code-switching) και στα ονόματα προσώπων. Αλλαγές τόσο στο σημασιολογικό περιεχόμενο των λέξεων όσο και στη μορφολογία τους αποκαλύπτουν τον βαθμό διγλωσσίας και συμμετοχής στη δεύτερη γλώσσα (λατινική) των ατόμων. Τέλος, η ερμηνεία των εκφραστικών τρόπων με παράλληλη αξιοποίηση των ιστορικών συμπερασμάτων, θα συμβάλει στην εξαγωγή συμπερασμάτων και τη διατύπωση υποθέσεων για τον ευρύτερο πολιτιστικό χαρακτήρα της επιγραφικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Δρ ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΡΙΓΚΟΣ

(Φιλολόγος)

Η αξιοποίηση των επιγραφικών πηγών στη διδακτική πράξη

Οι επιγραφές, ως άμεσες πηγές, μπορούν να αξιοποιηθούν ποικιλοτρόπως στη Μέση Εκπαίδευση και μέσα από τα Φιλολογικά μαθήματα, αλλά και διαθεματικά. Οι μαθητές/τριες μπορούν να συνθέσουν, μέσα από την καθοδήγηση του διδάσκοντος, επιγραφικά δεδομένα παράλληλα με τις φιλολογικές πηγές για τη μελέτη διαφόρων πτυχών του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτισμικού βίου της Κύπρου από τους αρχαίους χρόνους έως και τα βυζαντινά χρόνια. Επιπρόσθετα, μπορούν να επικαιροποιηθούν διάφορα ζητήματα, όπως η δράση επιφανών πολιτών, επαγγέλματα, η θέση της γυναίκας, τα ανθρώπινα συναισθήματα, οι δοξασίες, ο αθλητισμός και άλλα πολλά.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

(Αναπληρωτής Καθηγητής Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Tresque simul divae, Venus et cum Pallade Iuno, graminibus teneros inposuere pedes (Ov. Her. 16.65-6):

Απνηχίες της αρχαίας κυπριακής γραμματείας στη λατινική λογοτεχνία

Στην ανακοίνωση αυτή θα επιχειρήσω να εντοπίσω και να σχολιάσω διεξοδικά ορισμένα χωρία, κυρίως από την αυγούστεια ποίηση, τα οποία απηχούν κείμενα της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας. Έμφαση κυρίως θα δοθεί στο περίφημο *Iudicium Paradis*, το οποίο αποτελεί θέμα που διατρέχει αρκετές από τις επιστολές των *Ηρωίδων* του Οβιδίου και πρωτοεμφανίζεται στα Κύπρια έπη. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν και άλλα χωρία άλλων αυγούστειων ποιητών στα οποία είναι ευδιάκριτη η επίδραση κειμένων της αρχαίας κυπριακής γραμματείας.

ΣΟΦΙΑ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Επίκουρη Καθηγήτρια Λατινικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Αναφορές στον Ζήνωνα τον Κιπέα από τον Κοϊντιλιανό

Διερεύνηση της πρόσληψης του ιδρυτή της Στοάς στην *Institutio Oratoria* του Κοϊντιλιανού και σύνδεσή της με τη σχέση ρητορείας και στωικισμού την εποχή των Φλαβίων.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΣΑΒΒΑΣ

(Ομότιμος Καθηγητής γαλλικών πανεπιστημίων)

Pierre Ronsard, Veux à Vénus (Pour garder Cypre de l'armée du Turc)

Ο τίτλος «*Ικεσία στην Αφροδίτη*» και ο υπότιτλος «Για να φυλάξει την Κύπρο από τον στρατό του Τούρκου», τη γενέτειρα της θεάς (όπως λέει στον στίχο 10: «το νησί σου»), δεν αφήνουν να φανεί καμία αμφιβολία για την από καρδιάς στράτευση του Ronsard υπέρ της θεάς

Αφροδίτης και της γενέτειρας γης της. Είναι μια ικεσία στην Αφροδίτη να «φυλάξει» και να σώσει «τον τόπο της από τον στρατό του Τούρκου». Είναι ένας φανταστικός διάλογος, όπου ο ποιητής δεν καλεί τον συνομιλητή του να απαντήσει με λόγια αλλά να ενεργήσει έμπρακτα.

Η επιχείρηση δελεασμού και η δύναμη της πειθούς του Ronsard δεν τείνουν να κατακτήσουν εκ νέου μια καρδιά αλλά να σώσουν μια γη που απειλείται να κατακτηθεί. Η πρωτοτυπία του κειμένου που το καθιστά πιο ζωντανό είναι το γεγονός ότι αναμειγνύονται στην υπηρεσία αυτής της υπόθεσης ο ερωτικός τόπος της Αφροδίτης, οι αναμφισβήτητες γνώσεις του ποιητή, η λατρεία του στη θεά και η σκληρή αναφορά σε όσα συμβαίνουν στην ανατολική Μεσόγειο.

Αν η Κύπρος, το νησί της θεάς, καταληφθεί και καταστραφεί και μαζί του όλος ο συμβολισμός της Αφροδίτης, τότε ο πνευματικός κόσμος της Ευρώπης και κυρίως οι συγγραφείς θα δουν να κατακρημνίζεται όλη η συμβολική επένδυση της κλασικής τους μώρφωσης. Όλες οι μυθολογικές αναφορές, η πνευματική εκμετάλλευση, οι πηγές της έμπνευσής τους θα χαθούν. Η γη της Αφροδίτης, γη της έμπνευσης, σύμβολο και λατρεία για τους ποιητές του έρωτα, θα χαθεί μαζί με τη θεά της.

Η Αφροδίτη, όμως, προς μεγάλη θλίψη του Ronsard, αποδείχτηκε ανίκανη ή αδιάφορη να εισακούσει τις ικεσίες του ποιητή.

INES DI SALVO

(Καθηγήτρια Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, Università di Palermo)

«Van Salamina e Famagosta avanti, seguono Pafo appresso e Nicosia»: Ο Άδωνις από την Πάφο στην Ιταλία

«Van Salamina e Famagosta avanti, seguono Pafo appresso e Nicosia» (μπροστά προχωρούν οι σημαίες της Σαλαμίνας και της Αμμοχώστου, και από πίσω ακολουθούν της Πάφου και της Λευκωσίας τα εμβλήματα): έτσι διαβάζουμε στο δέκατο έκτο άσμα του *Adone* του Giambattista Marino, στο οποίο, με αναχρονισμούς που μας θυμίζουν Ερωτόκριτο, διαδραματίζεται η διένεξη της Αφροδίτης με τους εχθρούς του Αδώνιδος για την αποκατάσταση από τον ίδιο τον Άδωνα του βασιλείου της Κύπρου. Το ποίημα τυπώθηκε στο Παρίσι το 1623 και πραγματεύεται τους έρωτες του Αδώνιδος και της Αφροδίτης σε παραπάνω από σαράντα τέσσερις χιλιάδες στίχους. Στα είκοσι άσματα που το απαρτίζουν ο Marino, ένας από τους πιο σπουδαίους Ιταλούς ποιητές των αιώνων όλων και κατ' εξοχήν εκπρόσωπος του ιταλικού μπαρόκ, αξιοποιεί ολόκληρη τη γνωστή αρχαία παράδοση με συχνές αναφορές στις σχετικές Ελληνικές και Λατινικές πηγές, στην προσπάθεια να δημιουργήσει ένα καινούριο μοντέλο ηρωικού ποιήματος που να αρμόζει καλύτερα στις καινούριες αισθητικές και ιδεολογικές ανάγκες των νεότερων χρόνων. Όχι τυχαία, άλλωστε, την ίδια περίπου εποχή που ο Marino καταπιάνεται με την επεξεργασία του έργου του, οι έρωτες του Αδώνιδος και της Αφροδίτης τραβούν την προσοχή κορυφαίων Ιταλών ζωγράφων η συνθετών όπως ο Tiziano και ο Scarlatti. Το ταξίδι του Αδώνιδος στην Αυσονία δεν τελειώνει, όμως, έτσι απλά επί της σκηνής του Ιταλικού μπαρόκ. Όπως ακριβώς συμβαίνει στον μύθο, αγκαλιά με την Αφροδίτη του, ο ωραίος Άδωνις ξαναγεννιέται μες στα γλυπτά του Canova ή αρμενίζει μες στους στίχους του Foscolo και του Carducci, για να αράξει τελικά μες στα νερά της ιστορικής Fontana Pretoria του Παλέρμο Ιταλίας, όπου τα αγάλματα του Αδώνιδος και της Αφροδίτης κάθονται παρέα με κάποιους στίχους του Marino: «L'isola, dove sei, Cipro s'appella» (Το νησί, όπου βρίσκεσαι, ονομάζεται Κύπρος).

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΗΣ

(Αναπληρωτής καθηγητής της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού, Πανεπιστήμιο Κύπρου)

Η κυπριακή αρχαιογνωσία στην *Ελένη* του Γιώργου Σεφέρη

Η *Ελένη* του Γιώργου Σεφέρη είναι σίγουρα το πιο αρχαιογνωστικό ποίημα του. Αν στα μεσαιωνικά του ποιήματα *Ο Δαίμων της Πορνείας*, *Τρεις Μούλες*, και *Αγιάννα Β'* έχουμε την κυρίαρχη παρουσία του Λεόντιου Μαχαιρά που ακούγεται σεκόντο, ιδιαίτερα στα δύο πρώτα, στην *Ελένη* πρωταγωνιστής είναι η αρχαιογνωσία του ποιητή. Πρόσωπα επί σκηνής μαζί με τον Ευριπίδη οι πρωταγωνιστές του, ο Τεύκρος και η Ελένη. Δευτεραγωνιστές ο Πρίαμος, η Εκάβη και ο Αίαντας. Από το υποβολείο ακούγονται ο Όμηρος, ο Απολλόδωρος, ο Ισοκράτης κ.ά., μαζί με φωνές από την αρχαία γραμματεία.

Δρ ΝΙΚΟΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

(Πρώην Διευθυντής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου - Συγγραφέας)

Κώστας Μόντης: Ο διάλογος με τα κείμενα και την ιστορία. Ενδεικτικές αναφορές και ποιητικές ενσωματώσεις

Ψηλαφώντας το έργο του Κώστα Μόντη θα άξιζε να αναζητήσει και να καταγράψει κανείς ποιητικά λήμματα, αποσπάσματα και σιγμές, με τα ψήγματα, τα θραύσματα και τα αποσπάσματα της παλαιότερης γραμματείας της Κύπρου που τη διαπερνούν, άλλοτε εμφανώς και άλλοτε υπογείως, και που παραπέμπουν, θα έλεγα, στην επώδυνη συνάντησή του με την ιστορία.

Είναι πρώτα εκείνα τα αρχαιόπρεπα που επιλέγει για τις ποιητικές του συλλογές στο τέλος της δεκαετίας του '60 και τις αρχές του '70: *Άγνωστω Άνθρώπω* (1968), *Έξ ίμερτης Κύπρου* (1969), *Και τότε' έν είναλίη Κύπρω* (1974), και τα άλλα μετά την τουρκική εισβολή, ως το τέλος της δεκαετίας του '70, με προφανή τον εθνικό καημό και το παράπονο και τη θλίψη. Αναζητώντας τα σχετικά με τον τίτλο της συλλογής *Έξ ίμερτης Κύπρου* του 1969, πάμε στον Σόλωνα τον Αθηναίο. Παράλληλα, ο τίτλος της συλλογής *Και τότε' έν είναλίη*

Κύπρω παραπέμπει στο ζήτημα της καταγωγής του Ομήρου και όσα ο προοιμητικός ποιητής Εύκλος προμηνύει και διασώζει: *καὶ τότε ἔν εἰναλίῃ Κύπρῳ μέγας ἔσσειτ' ἀοιδός*. Να, λοιπόν, η εμμονή του Μόντη σε εκείνα τα σπαράγματα της γραμματείας μας και τον ελληνικό ποιητικό καημό και τον δεσπόζοντα έρωτα της πατρίδος. Αλλά και τον έρωτα της ποίησης.

Στέκομαι στην επιμονή του Κώστα Μόντη στους αρχαίους γραμματικούς και ποιητές, ξεχασμένους και λησμονημένους και άγνωστους στους πολλούς. Έτσι, στη συλλογή *Άγνώστῳ Ἀνθρώπῳ* του 1968 είναι εκείνο το «Παρά Κλέωνος τὰ πάντα μετήνεγκεν Ἀπολλώνιος», με τον Κύπριο ποιητή Κλέωνα τον Κουριέα που αντέγραψε ο Απολλώνιος ο Ρόδιος. Προφανής εδώ η λανθάνουσα πικρία του ποιητή της περιφέρειας που τον αντιγράφουν χωρίς να παραπέμπουν στο δικό του ποιητικό κατόρθωμα. Στην ίδια συλλογή βρίσκουμε τα ποιήματα «Ο θώρακας τοῦ Κινύρα», «Παραλλαγή», «Κυπριακή ἐπανάσταση», καθώς και τα «Βοηθοῦντος Εὐαγόρου», «Κάθοδος τῶν Μυρίων», «Απόσπασμα ἀπὸ ἔκθεσι Σαλαμίνιου πολιτευτῆ». Σε αυτά τα ενδεικτικά ποιήματα από τη συλλογή *Άγνώστῳ Ἀνθρώπῳ* θα ήθελα μόνο να σταθώ, καταθέτοντας το φιλολογικό ζητούμενο της συστηματικής αναζήτησης και αυτού του άξονος της ποίησής του, τη συνάντησή του με την αρχαία Κύπρο και τις ελληνικές πηγές.

ΜΙΜΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

(Επιστημονικός διευθυντής του Παττίχειου Δημοτικού Μουσείου-Ιστορικού Αρχείου και Κέντρου Μελετών Λεμεσού)

Διακειμενικά αναγνώσματα: Αρχαία και σύγχρονη κυπριακή γραμματεία σε διαρκή διάλογο

Η εισήγηση πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο η σύγχρονη κυπριακή γραμματεία έχει συμβαδίσει με την αρχαία για να καλύψει θεματικές διαχρονικές ενότητες που ήταν απαραίτητες για να δώσει έναν σύγχρονο λογοτεχνικό λόγο. Εξετάζεται το πλέγμα διακειμενικών συναρτήσεων, καθώς και οι ποικίλες εκδοχές μεταβολισμού του λογοτεχνικού και λεκτικού λόγου —αφηγηματικού και ποιητικού— που πραγματώνει ο Κύπριος καλλιτέχνης, αναζητώντας να καθρεφτίσει και μαζί να προβάλει κυρίως τις αντιφάσεις και την κρίση αξιών της σύγχρονης κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής πραγματικότητας. Αξιοποιούνται έργα όπως ο πρώτος τόμος (*Ποίηση Ἐπική, Λυρική, Δραματική*) της *Ἀρχαίας Κυπριακῆς Γραμματείας* του Ανδρέα Ι. Βοσκού και η «Ψηφιακή Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία» (του Ερευνητικού Κέντρου Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία [ΕΚΕΤΑ] του Ινστιτούτου Κύπρου), που δίνουν, πλέον, την ευκαιρία πρόσβασης στο σύνολο των αρχαίων κειμένων για την Κύπρο, καλύπτοντας περίοδο δεκατριών περίπου αιώνων: 7ος αιώνας π.Χ. – 6ος αιώνας μ.Χ. (Στην ουσία, ως έργο, η ψηφιακή βασίζεται και συμπληρώνει την εξάτομη έκδοση της *Ἀρχαίας Κυπριακῆς Γραμματείας* του Ιδρύματος Λεβέντη).

Η σύγχρονη κυπριακή γραμματεία αξιοποίησε τη σταθερή αξία που προσφέρει ως εφελτήριο ο αρχαίος κόσμος στη διαμόρφωση μιας νέας πολιτισμικής πρότασης. Επί παραδείγματι, από το πρώτο ευρύτερα γνωστό γραπτό κείμενο της αρχαίας κυπριακής γραμματείας, τα *Κύπρια ἔπη*, άντλησαν στοιχεία πολλοί δημιουργοί για να βρουν τον βηματισμό τους στην τέχνη τους και ταυτίστηκαν καλλιτεχνικά για να αποδώσουν τους δικούς τους «μύθους». Η εργασία ανιχνεύει την παρουσία θεματικών ενοτήτων τις οποίες οι σύγχρονοι καλλιτέχνες έχουν δημιουργήσει «πατώντας» πάνω στη στέρεη «σκαπτή ύλη» της αρχαίας κυπριακής γραφής. Οι ρίζες πολλών σύγχρονων έργων ικνηλατούνται μέσα από τα αρχαία μας κείμενα για να αποδώσουν την εκάστοτε σύγχρονη κυπριακή πραγματικότητα. Κινύρας, Ὕμνοι στην Αφροδίτη, Ζήνων ο Κιπεύς και Ονήσιλος είναι τα κύρια θέματα που εξετάζονται. Δίδονται παραδείγματα από το έργο σύγχρονων δημιουργών του 19ου και 20ού αιώνα.

ΛΟΥΪΖΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΟΥ

(Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας - Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Κύπρου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου)

«Το στόλισμα της Αφροδίτης» του Κυρ. Χαραλαμπίδη: ένα ποίημα στη νότα του μεγάλου Ὕμνου στην Αφροδίτη (Υ1: V)

Στέρεα μεθοδολογικά εργαλεία προσέγγισης και αναγνωστικής διείσδυσης σε ποιήματα με μυθολογικό υπόβαθρο θα μας δείξουν πώς μεταγράφει ή χειρίζεται δημιουργικά —και με ιστορική αίσθηση— ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης έναν αρχαιοελληνικό μύθο, χωρίς να χάνει την ταυτότητά του. Θα δανειστούμε τους όρους «ταυτοσημία», «παρασημία» και «ετεροσημία», που υποδηλώνουν εσωτερικές ποιητικές ταξινομήσεις, οι οποίες ανάγονται στους χειρισμούς του ποιητή και κατ' επέκταση στις συμπεριφορές του παλιμψήστου απέναντι στο αρχετυπικό υπερ-κείμενο, ώστε να εξαγάγουμε με ασφάλεια τα συμπεράσματά μας.

«Το στόλισμα της Αφροδίτης» είναι γραμμένο στη νότα του μεγάλου Ὕμνου στην Αφροδίτη (Υ1: V, πιο πιθανός ποιητής του οποίου φαίνεται να είναι ο Εύκλος) και —όπως επισημαίνεται στη ρητή διευκρίνιση του μότο— είναι «βασισμένο στους στίχους 58-90 του Ὕμνου στην Αφροδίτη», που ο Ανδρέας Βοσκός υποπιλοφόρησε «Ο στολισμός της Αφροδίτης στην Πάφο».

Διάσπαρτες είναι οι εννοιολογικές γέφυρες που μας κατευθύνουν σε μία διακειμενική περιδιάβαση, όπου συμβαίνουν οι πιο αναπάντεχες συναντήσεις: ετερόκλητα στοιχεία —αρχαϊκά και δημοτικοφανή— παρεισφρέουν αρμονικά στο ποιητικό σώμα.

Με τη σκηνοθεσία του ποιήματος να διέπεται από την ομηρική αλλά και την ποιόδεia νομοτέλεια, όπως και αυτήν των *Κυπρίων ἐπῶν*, ο ποιητής κατορθώνει με περίτεχνη άνεση να οργανώσει το δάνειο υλικό του, το οποίο συνέχεται από κοινό μυθολογικό άξονα, για να αναδείξει τις διαφορετικές επιπονήσεις των παραλλαγών του αρχετυπικού προτύπου και να μας δώσει τον δικό του μεταμύθο, μέσα από την ανανεωτική μεταγραφή του, ώστε να επιτύχει την ανασηματοδότησή του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας, Ε.Κ.Π.Α.)

«Μὲ τὴν πατρίδα του δεμένη στὰ πανιά (...). Νοσταλγικές ενοράσεις στην αρκαδοκυπριακή ενδοχώρα του Ν. Γκάτσου»

Ο διάπλους του αινιγματικού ποιητικού «αρχιπελάγους» του Ν. Γκάτσου προσφέρει νέα δυνατότητα ανάγνωσης πολυθρύλπτων έργων, που πιθανότατα παραπέμπει σε κυπριακά ιστορικά ή πολιτιστικά συμφραζόμενα. Μεταξύ των θεματικών ενοτήτων του που ενδύονται με εκφραστικά μέσα και σύμβολα της αρχαίας, μεσαιωνικής, δημοτικής, υπερρεαλιστικής, λυρικής παράδοσης και τεχνοτροπίας, αναγνωρίζονται ποιητικά μοτίβα και γλωσσικά παράλληλα που παραπέμπουν στην Κύπρο και δη στην αρχαία γραμματεία της. Πέρα από τη Φηγό και την αρκαδοκυπριακή της *Ελλαδογραφίας*, το ξακουστό επεισόδιο της Κρίσης του Πάριδος —διακεκριμένο θέμα των *Κυπρίων ἐπῶν*— σαγηνεύει εξίσου τον Κύπριο ποιητή Χρ. Καδή που εμβαπτίζεται επίσης στα νάματα του ποταμού Πάμισου του Γκάτσου. Στα μονοπάτια του Χελμού εντοπίζεται ο θνήσκων Ἀδωνις, αγαπημένος της Κύπριδας. Καίτοι πουθενά δεν αναφέρεται επωνύμως στη μεγαλόνησο, ο πιστά εμμονικός Γκάτσος ίσως εσκεμμένα αρνείται να ταξιδέψει σε ένα μύχιο απροσπέλαστο τοπίο του. Ἀλλωστε η Κύπρος (αρχέγονη «αδελφή» των προπατόρων του, των Αρκάδων), η αρχαία λογοτεχνία και η σύγχρονη ιστορία της αγγίζουν τις πλέον ευαίσθητες χορδές της ψυχής του. Ένα αδικημένο παλληκάρι που θυσιάζεται ενώ η μάνα-πατρίδα και οι δικοί του απαντέχουν τη συμφορά, όπως στην περίπτωση του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, συνοδεύει τη σκέψη του έως την ύστατη *Κατὰ Μάρκον* νηοή του.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΤΑΖΑΚΟΣ

(Καθηγητής Ηθικής, Ε.Κ.Π.Α.)

Από την οικείωση στα ανθρώπινα δικαιώματα: Επίκαιρα διαχρονικά μηνύματα του Ζήνωνα του Κιτέα

Οι πολίτες των σύγχρονων δυτικού τύπου δημοκρατιών έχουν διαπαιδαγωγηθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε όχι μόνο να αισθάνονται τα ανθρώπινα δικαιώματα ως αναπόσπαστο κομμάτι της προσωπικότητάς τους, δηλαδή ως κάτι που δεν χρειάζεται να αγωνιστεί κανείς για να το κατακτήσει επάξια, αλλά ως κάτι που οφείλεται στον καθένα μας μόνο και μόνο επειδή γεννήθηκε άνθρωπος· δεν διατάζουν δε πολλοί απ' αυτούς να ευαγγελίζονται την αντικατάσταση των παραδοσιακών θρησκειών από μια νέα παγκόσμια θρησκεία που ως σύμβολο πίστης της θα έχει τα άρθρα της οικουμενικής διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Τα δικαιώματα είναι φυσικά και αναφαίρετα για κάθε άνθρωπο ερχόμενο επί της γης; Ή μήπως το πρόβλημα της θεμελίωσης των δικαιωμάτων παραμένει ανοικτό και ξέον για τον φιλοσοφικό στοχασμό που δεν αρκείται στα αυτονόητα ή τις πλειοψηφικές αποφάσεις, αλλά θέτει τα πάντα εν αμφιβόλω επιχειρώντας να ξεκαθαρίσει τα πράγματα και να αρθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας;

Θα επιχειρήσω να απαντήσω στα ερωτήματα αυτά ξεκινώντας από τη φιλοσοφία του Ζήνωνα του Κιτέα, όχι μόνο γιατί στην Πολιτεία που οραματίζεται ο Κύπριος φιλόσοφος καθήκοντα και δικαιώματα συνυφαίνονται τόσο στενά μεταξύ τους, ώστε να είναι αδύνατο το ένα να νοηθεί χωρίς το άλλο, αλλά και γιατί ο Ζήνων θέλησε με τις ιδέες του, πρωτοπορώντας στην παγκόσμια ιστορία, να υπερβεί τα στενά όρια της πόλης-κράτους για να δημιουργήσει μια κοσμόπολη, στην οποία, όπως λέει ο ίδιος, όλοι ανεξαιρέτως οι άνθρωποι θα είναι συνδημότες και συμπολίτες ταγμένοι σε έναν βίο, όπως και σε έναν κόσμο. Κι αλήθεια, γράφει ο Πλούταρχος στα *Ἠθικά* του, η πολυθαύμαστη Πολιτεία του Ἰδρυτῆ της Σχολῆς των Στωικών Ζήνωνα, σε αυτό το κύριο σημείο συγκλίνει: να μην κατοικούμε χωρισμένοι σε πόλεις ούτε σε δήμους με ιδιαίτερους ο καθένας νόμους, αλλά να θεωρούμε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι συνδημότες και συμπολίτες, κι ο βίος τους και ο κόσμος να είναι κοινός, όπως ακριβώς μια αγέλη που βόσκει και τρέφεται μαζί υπό έναν κοινό νόμο.

ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ

(Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Ε.Κ.Π.Α.)

Ο Ζήνων ο Κιτιεύς στη στωική σκέψη της πρώιμης νεωτερικότητας

Η στωική φιλοσοφία αναβιώνει κατά την πρώιμη νεωτερικότητα ως στοιχείο της ευρύτερης κριτικής του σχολαστικού αριστοτελισμού. Σε αυτό το διανοητικό πλαίσιο οι απόψεις του Ζήνωνος Κιτιέως, όπως είχαν παραδοθεί από τη φιλογολική παράδοση, χρησιμοποιούνται από στοχαστές της νεωτερικότητας για να διερμηνεύσουν τις δικές τους αντιλήψεις και επιχειρήματα. Μια χαρακτηριστική περίπτωση υπήρξε εκείνη του κορυφαίου Γάλλου στοχαστή Michel de Montaigne, στα περίφημα *Δοκίμια* του οποίου ο Κιτιεύς φιλόσοφος αποτελεί μια αρκετά συχνή αναφορά. Στην εισήγηση υπομνημάσκεται η σημασία της παρουσίας του Ζήνωνος στη σκέψη του Μονταίνιου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΤΡΙΚΚΟΣ

(Ομότιμος Καθηγητής Παθολογίας Λοιμώξεων, Ε.Κ.Π.Α. — Συνεργαζόμενος καθηγητής Ανοσολογίας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου)

Η διαχρονική αξία του Απολλωνίου του Κιτιέως στην Ιατρική

Ο Απολλώνιος ο Κιτιεύς, ιατρός, χειρουργός και φαρμακολόγος του 1ου αι. π.Χ., είναι ο πλέον φημισμένος (πολυύμνητος) Κύπριος ιατρός όλων των εποχών. Σπούδασε ιατρική στο Κίτιο ή / και στην Αλεξάνδρεια και άσκησε την ιατρική στη Κύπρο. Κατά τον Ερωπανά

συνέγραψε 21 βιβλία, από τα οποία τα μόνα σωζόμενα είναι τα τρία βιβλία της *Περὶ ἄρθρων πραγματείας*, τα οποία περιλαμβάνονται σε θαυμάσιο κώδικα του βυζαντινού ιατροῦ Νικήτα (τον Laurentianus 74.7, του 10ου αι. μ.Χ.), μία συλλογή χειρουργικών συγγραφικών έργων. Ο Απολλώνιος αφιερώνει την *πραγματείαν* του στον Βασιλέα Πτολεμαίο της Κύπρου (80-58 π.Χ.). Στα βιβλία της περιγράφονται οι παρεκτοπίσεις των αρθρώσεων, με έμφαση στη ανάταξη των εξάρθρωμάτων. Αυτές οι ανατάξεις επεξηγούνται με τριάντα θαυμάσιες έγχρωμες χειροποίητες διαφωτιστικές απεικονίσεις χαραγμένες σε περγαμνή με χρυσό φόντο, οι οποίες είναι οι πρώτες γνωστές στην Ιστορία της Ιατρικής που συνοδεύουν χειρουργικό σύγγραμμα. Η πρακτική αυτή ακολουθήθηκε αργότερα από συγγραφείς βιβλίων χειρουργικής όπως ο Ορειβάσιος, ο Σωρανός, ο Αέτιος και άλλοι. Όταν ο Κώδικας του Νικήτα έφτασε στη Δύση το 1492 αντιγράφηκε, τυπώθηκε, μεταφράστηκε και διαδόθηκε σε όλη την Ευρώπη. Μαζί με τα έξι βιβλία του Παύλου του Αιγινήτη που αφορούν επίσης τη Χειρουργική εκτυπώθηκαν το 1528 από τον Άλδο Μανούτιο και σηματοδότησαν την αναγέννηση της χειρουργικής τον 16ο αιώνα.

ΑΘΗΝΑ ΜΠΑΖΟΥ

(Λέκτωρ Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Αριστεία στην αρχαία κυπριακή ιατρική

Στην εισήγηση θα παρουσιασθούν οι τομείς στους οποίους εντοπίζεται αριστεία τόσο στην κυπριακή ιατρική γραμματεία της αρχαιότητας όσο και στην ιατρική πρακτική της αρχαίας Κύπρου με τη χρησιμοποίηση εργαλείων, βοτάνων και μετάλλων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον Απολλώνιο τον Κιπέα, ο οποίος συνέγραψε υπόμνημα στο ιπποκρατικό *Περὶ ἄρθρων*. Θα εξετασθούν η πρωτοτυπία του έργου του έναντι άλλων υπομνημάτων στο ίδιο έργο και η συμβολή του Απολλωνίου του Κιπέα σε σχέση με το ιπποκρατικό κείμενο (σημασία του για την κριτική αποκατάσταση του πρωτότυπου κειμένου, για την ορθή κατανόησή του, για την ιστορία της Ορθοπεδικής).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΡΛΑ

(Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Μιλώντας δεύτερη γλώσσα στον Ομηρικό Ύμνο *Εἰς Ἀφροδίτην* V [5 Υ1], 111-116

Στην παρουσίαση αυτή θα σχολιάσω την αναφορά της Αφροδίτης στον Ομηρικό Ύμνο *Εἰς Ἀφροδίτην* (Υ1) για το ότι τόσο ο πατέρας της Θρεΐς όσο και η ίδια μιλάνε τη γλώσσα του Αχχίσι (στ. 111-116). Θα διερευνήσω τη λειτουργία του συγκεκριμένου μοτίβου στον Ύμνο από αφηγηματική άποψη και θα το συσχετίσω με διακειμενικές αναφορές στον Όμηρο, στην τραγωδία και κυρίως στο ερωτικό μυθιστόρημα. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Χαρίκλειας και του Καλάσιρη στα *Αἰθιοπικά* του Ηλιοδώρου για τον ρόλο της γλωσσικής ικανότητας στη διαμόρφωση της κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας (Slater 2005).

ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ

(Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Δέσποιν' ἃ Γολγὼς τε καὶ Ἰδάλιον ἐφίλησας (Θεόκρ. XV 100): Τα Αδώνια της Αρσινόης II και η στάση των Πτολεμαίων απέναντι στην Κύπρο

Το *Εἰδύλλιον* του Θεοκρίτου *Συρακόσσαι ἢ Ἀδωνιάζουσαι* ανήκει τυπικά στο εἶδος του αστικού *Μίμου*: περιγράφει δύο μικροαστές κατοίκους της Αλεξάνδρειας του Πτολεμαίου Β΄ Φιλαδέλφου, καθώς πορεύονται προς τα ανάκτορα για να παρακολουθήσουν τα μεγαλοπρεπή *Ἀδώνια*, ενιαύσια γιορτή την οποία είχε θεσπίσει η Αρσινόη Β΄, αδελφή και σύζυγος του Φιλαδέλφου. Ήδη, όμως, ο αρχαίος σχολιαστής επισημαίνει τον προσχηματικό χαρακτήρα της περιγραφής βασιζόμενος στο μνημικό άσμα (στ. 100-144) και κάνει λόγο για εγκώμιο του Θεοκρίτου, προκειμένου να κολακεύσει την Αρσινόη. Ο τόνος του εγκωμίου είναι σαφής, αλλά δεν είναι ο μόνος: Ήδη ο πρώτος στίχος του άσματος επικαλείται υπαινικτικά τη σχέση της Αφροδίτης με την Κύπρο, μέσω δύο χαρακτηριστικών τοπωνυμίων. Οι μυθικοί πρωταγωνιστές των *Ἀδωνίων* συνδέονται, κατά μόνας και ως ζεύγος, από παλαιστών χρόνων με την Κύπρο, όπως προκύπτει από το πλήθος των γενεαλογικών και λατρευτικών μύθων και των λογοτεχνικών και άλλων πηγών (χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Ύμνοι στην Αφροδίτη). Η Κύπρος βρίσκεται στην εποχή του Θεοκρίτου υπό την επιρροή των Πτολεμαίων και συνδέεται ιδιαίτερα με τη φιλόδοξη Αρσινόη, η οποία προωθεί και επιτυγχάνει την εκθέωσή της και δίνει το όνομά της σε τοποθεσίες και ιερά του νησιού. Πιστεύω ότι ο υπαινικτικός και λόγιος Θεόκριτος καλεί τον επαρκή αναγνώστη του (τότε και τώρα) να «διαβάσει» υπ' αυτό το πρίσμα το μνημικό άσμα αλλά και όλο το *Εἰδύλλιον*.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

(Καθηγητής Βυζαντινής Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.)

Η ερμηνεία της *Έξαήμερου* του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου.

Η γραμματειακή παράδοση και τα προβλήματα αποκατάστασης του κειμένου

Ανάλυση της ερμηνείας του αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου στην *Έξαήμερον*. Επισημαίνονται οι βασικοί άξονες της ερμηνευτικής προσεγγίσεως, διαπιστώνονται τα δάνεια από την προγενέστερη ερμηνευτική παράδοση, άμεσα (Μ. Βασίλειος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος) και έμμεσα (Πλάτων, Ζήνων ο Κιπεύς και λοιποί Στωικοί), και προτείνονται διορθώσεις στη νεώτερη έκδοση.

Το Συνέδριο αφιερώνεται
στη μνήμη
του Αναστάσιου Λεβέντη,
του Κωνσταντίνου Λεβέντη,
του Πάτροκλου Σταύρου,
του Κώστα Μιχαλίδη
και του Ιωάννη Ταϊφάκου
